

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΣΤΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΑΥΞΗΜΕΝΕΣ ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΕΣ ΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟ
Ανάγνωση-Κατανόηση και Γραφή-Παραγωγή Λόγου

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Πρακτικές Στήριξης στη Γλώσσα, σε σχέση με την Ανάγνωση-την Κατανόηση και τη Γραφή-την Παραγωγή Λόγου, αποσκοπούν στην **ανάπτυξη και στην ενίσχυση δεξιοτήτων:**

- α) **αποκωδικοποίησης και κατανόησης γραπτού λόγου** και
- β) **κωδικοποίησης και παραγωγής γραπτού λόγου.**

Βασικός σκοπός της διδασκαλίας, όσον αφορά στους/στις μαθητές/τριες της Γ΄ Δημοτικού που έχουν διαγνωστεί ότι ανήκουν στην ομάδα ρίσκου, δηλαδή, παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες να είναι λειτουργικά αναλφάβητοι/ες, μετά την ολοκλήρωση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, είναι να επιτύχουν τους δείκτες επιτυχίας της Βαθμίδας: Προδημοτική και Α΄ Δημοτικού, του Προγράμματος Σπουδών της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (Νέα Αναλυτικά Προγράμματα, 2010).

Η εφαρμογή των συγκεκριμένων πρακτικών στήριξης προϋποθέτει την εφαρμογή βασικών σύγχρονων παιδαγωγικών αρχών, όπως είναι ενδεικτικά: η διασύνδεση της διδασκαλίας της γλώσσας με την καθημερινή ζωή, η συστηματική διαφοροποίηση της διδασκαλίας, η ανάπτυξη θετικών στάσεων έναντι του γλωσσικού μαθήματος, η ανάπτυξη δεξιοτήτων διάδρασης και αναστοχασμού, η ενσωμάτωση τεχνολογιών της πληροφορίας κ.ά.

Νοείται, επίσης, ότι οι πρακτικές αυτές στηρίζονται στην παράλληλη **ανάπτυξη του προφορικού λόγου των παιδιών, έχουν νόημα** γι' αυτά, είναι **επικοινωνιακά πλαισιωμένες** και, ταυτόχρονα, στοχεύουν στην **κριτική τοποθέτησή** τους έναντι των κειμένων και των νοημάτων τους.

Αναλυτικότερα, πρόκειται για πρακτικές που προτείνονται από τη σχετική βιβλιογραφία και αφορούν **ποικίλες γλωσσικές δεξιότητες, τόσο βασικές όσο και συνθετότερες, οι οποίες μπορεί να αναπτυχθούν παράλληλα, και όχι κατ' ανάγκην σειριακά ή αθροιστικά.** Αναφορικά με το θέμα αυτό:

- A. Αρχικά καταγράφονται πρακτικές που σχετίζονται περισσότερο **με την ανάγνωση-την κατανόηση γραπτού λόγου.**
- B. Στη συνέχεια καταγράφονται πρακτικές που σχετίζονται περισσότερο **με τη γραφή-την παραγωγή γραπτού λόγου.**
- Γ. Τέλος, παρουσιάζεται μια μέθοδος που αποσκοπεί στη στήριξη στη Γλώσσα, παιδιών της ομάδας ρίσκου και σχετίζεται τόσο με την ανάγνωση-κατανόηση όσο και με την γραφή-παραγωγή γραπτού λόγου.

Σημειώνεται ότι οι παραπάνω **πρακτικές δεν μπορούν να ομαδοποιηθούν σε δύο εντελώς διακριτές μεταξύ τους κατηγορίες (ανάγνωση-κατανόηση και γραφή-παραγωγή γραπτού λόγου),** αφού η ανάπτυξη και η ενίσχυση αναγνωστικών και συγγραφικών δεξιοτήτων διασυνδέονται με σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλοεπηρεασμού.

Τονίζεται, περαιτέρω, ότι είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά να καθοδηγούνται **στη χρήση στρατηγικών** για την ανάγνωση-την κατανόηση και τη γραφή-την παραγωγή γραπτού λόγου. Η διδασκαλία στρατηγικών θα βοηθήσει τα παιδιά να τις χρησιμοποιούν από μόνα τους και σταδιακά

να γίνουν ανεξάρτητοι/ες αναγνώστες/στριες και συγγραφείς κειμένων. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να «σκέφτεται δυνατά» κατά τη διαδικασία της ανάγνωσης-κατανόησης και της γραφής-παραγωγής γραπτού λόγου, για να είναι άμεσα «ορατές» στα παιδιά οι στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιήσουν, να λειτουργήσει, δηλαδή, **ως μοντέλο** αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να εργαστούν και αυτά.

Επίσης, τονίζεται ότι **η αναγνωστική και η συγγραφική ικανότητα των παιδιών οικοδομούνται και αυτορυθμίζονται «μέσα από το λάθος»**, το οποίο και αποενοχοποιείται, αναγνωρίζεται, δηλαδή, ως κάτι το αναμενόμενο και φυσικό, γεγονός το οποίο παρέχει ευκαιρίες στον/στην εκπαιδευτικό να αναγνωρίσει τους τομείς που χρήζουν περισσότερης σημασίας και να οργανώσει **ατομικά σχέδια εργασίας** (βασισμένα σε εξατομικευμένους στόχους) για το κάθε παιδί.

Οι ανάγκες του κάθε παιδιού είναι διαφορετικές, γι' αυτό και **οι πρακτικές στήριξης πρέπει να διαφοροποιούνται**. Ανάλογα με την **αρχική διάγνωση** που θα κάνει ο/η εκπαιδευτικός για το κάθε παιδί, εφόσον, δηλαδή, εντοπίσει συγκεκριμένες αδυναμίες/δυσκολίες, μπορεί να αξιοποιήσει κάποιες από τις ακόλουθες **πρακτικές για να το βοηθήσει**, στο πλαίσιο της συνηθισμένης τάξης (**σε μικρές ομάδες ή ατομικά**).

Ακολουθούν οι πρακτικές στήριξης, ως εξής:

A. ΑΝΑΓΝΩΣΗ-ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	A.1. Φωνολογική ενημερότητα
	A.2. Επαναλαμβανόμενη ανάγνωση
	A.3. Κατανόηση σε επίπεδο λέξης, πρότασης, κειμένου και αντίστροφα
B. ΓΡΑΦΗ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	B.1. Γραφή
	B.2. Δομή γλώσσας (ορθογραφική ενημερότητα- γραμματική ενημερότητα- λεξιλόγιο)
	B.3. Παραγωγή γραπτού λόγου
Γ. ΑΝΑΓΝΩΣΗ – ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	«Μέθοδος ανάκτησης της ανάγνωσης»

A. ΑΝΑΓΝΩΣΗ-ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

A.1. ΦΩΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ

- **Στόχος:** Να βοηθήσουμε τα παιδιά να αντιληφθούν με ακρίβεια την αντιστοιχία μεταξύ προφορικού και γραπτού κώδικα και να καλύψουν τυχόν κενά και αδυναμίες τους, σε σχέση με την αλφαβητική αρχή.

- **Ενδεικτικές δραστηριότητες:** Για την ανάπτυξη βασικών δεξιοτήτων ανάλυσης και σύνθεσης του λόγου, οργανώνουμε καθοδηγημένες ασκήσεις «βήμα προς βήμα», που αποσκοπούν στην αντιστοίχιση γραφήματος-φωνήματος και, αντίστροφα, φωνήματος-γραφήματος:
  - ✓ Αισθητοποιούμε τη φωνολογική δομή των λέξεων. [λ.χ. Σύμφωνο-Φωνήεν (Σ.Φ.) και Σύμφωνο-Φωνήεν-Σύμφωνο-Φωνήεν (Σ.Φ.Σ.Φ)]. Για παράδειγμα, χρησιμοποιούμε κάρτες όπου απεικονίζονται διάφορα αντικείμενα (π.χ. ρίγα, γάτα, χυμός, μολύβι, καλάθι κ.ο.κ.). Σε κάθε κάρτα που χρησιμοποιούμε υπάρχουν τόσα επάλληλα τετράγωνα όσα και τα φωνήματα του ονόματος του εικονιζόμενου αντικειμένου. Το παιδί εκφέρει τα φωνήματα αυτά και στα τετράγωνα τοποθετεί ιεραρχικά τα αντίστοιχα γράμματα. Με μεγαλύτερα σε μέγεθος τετράγωνα, ζητούμε από τα παιδιά να τοποθετήσουν τις συλλαβές της λέξης. Η σύνθεση της λέξης μπορεί να ακολουθείται από την ανάλυσή της, και αντίστροφα.
  - ✓ Προχωρούμε σε περαιτέρω φωνολογική επεξεργασία λέξεων της μορφής Σ.Φ.Σ.Φ. αλλά και λέξεων όπου η δομή έχει συνθετότερη μορφή, όπως: Σ.Σ.Φ.Σ.Φ., Σ.Φ.Σ.Σ.Φ., Σ.Σ.Φ.Σ.Φ.Σ.Φ. κ.ο.κ.), με «παιχνίδια»:
    - επισήμανσης λέξεων με ίδιο αρχικό φώνημα (*φωνή, φίδι, φαγητό*)
    - διάκρισης λέξης με διαφορετικό αρχικό ή τελικό φώνημα (*φίδι, δώρο, φαγητό ή λύκος, πόνος, έλατο*)
    - αλλαγής θέσης γράμματος ή συλλαβής [αχ-χα, να-αν, λάμπα-μπάλα]
    - πρόσθεσης ή αφαίρεσης γράμματος ή συλλαβής [αλάτι-παλάτι, καλάθι-καλαθάκι, ένα-να, πάμε-με, έλα-ελάτε]
    - αλλαγής γράμματος ή συλλαβής [*γάλα-γάτα, έλα-όλα, πάμε-πάρε*]
    - αντιστροφής γράμματος ή συλλαβής και δημιουργίας ψευδολέξεων [*πατάτα-ταπάτα-τατάπα*]
    - επισήμανσης ομοιοκατάληκτων λέξεων [*μέρα, πέρα, βέρα*]
    - επισήμανσης ομοιοκαταληξίας ή και πρόσθεσης συλλαβής για ομοιοκαταληξία (*μωρό-νερό, μαξιλάρι-κρεμαστάρι* ή και *αλάτι-αλατάκι, παλάτι-παλατάκι*) κ.λπ.

Α.2. ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

- **Στόχος:** Να ενδυναμώσουμε περαιτέρω:
  - ✓ τη **φωνολογική ενημερότητα**,
  - ✓ την **αναγνωστική ικανότητα** και
  - ✓ την **ικανότητα ρέουσας ανάγνωσης** των παιδιών.
- **Ενδεικτική δραστηριότητα:**
«Ανάγνωση με ηχώ»: Η επανάληψη των αναγνώσεων ενός κειμένου μπορεί να γίνει με την «ανάγνωση με ηχώ», μέσα από τα εξής στάδια:
  - ✓ **Ο/Η εκπαιδευτικός ή ένα άλλο παιδί διαβάζει το κείμενο μεγαλόφωνα.**

- ✓ **Το παιδί-αναγνώστης/-στρια διαβάζει το κείμενο.** Μπορεί, επίσης, να διαβάσει ένα κείμενο μετά από ακρόασή του μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή ή ηχοκασέτας.
- ✓ Αφού το παιδί διαβάσει το κείμενο, **επισημαίνουμε μαζί τα σημεία που μπορεί να βελτιωθούν.**
- ✓ Στη συνέχεια, **το παιδί ξαναδιαβάζει το κείμενο μια ως δύο φορές**, μόνο του, σε συνεργασία με άλλο παιδί, ως «δυάδα αναγνωστών», αλλά και με «ομάδα αναγνωστών».
- ✓ Είναι δυνατόν, επίσης, **η ανάγνωση του παιδιού να ηχογραφηθεί** και, αφού αποτελέσει αντικείμενο ακρόασης, **να τύχει επεξεργασίας μαζί με το παιδί.**

Στην επαναλαμβανόμενη (ή άλλη) ανάγνωση σημαντική είναι η έμφαση στο νόημα. Με άλλα λόγια, η ακριβής και ευχερής αποκωδικοποίηση θα πρέπει να διασυνδέεται με το κατά πόσο εξάγεται νόημα ή όχι από ένα κείμενο.

A.3. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΛΕΞΗΣ, ΠΡΟΤΑΣΗΣ, ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΑ

- **Στόχος:** Να ενισχύσουμε την αναγνωστική κατανόηση των παιδιών, σε συνδυασμό με την αναγνωστική αποκωδικοποίηση.
- **Ενδεικτικές δραστηριότητες:**
  - ✓ **Εστιάζουμε σε γράμματα ή σε λέξεις που δημιουργούν προβλήματα στην αποκωδικοποίηση.** Εστιάζουμε και στην επανάληψη σημαντικών νοηματικά λέξεων. Αν δουλεύουμε με το παιδί σε επίπεδο λέξης ή πρότασης, το καλούμε να απομονώσει αυτές τις μονάδες, να τις αξιοποιήσει κατάλληλα και να προσπαθήσει να προβλέψει το νόημα/περιεχόμενο του κειμένου.
  - ✓ **Ενθαρρύνουμε τα παιδιά να διαβάσουν το κείμενο σιωπηρά και, στη συνέχεια, μεγαλόφωνα.** Προσφέρουμε βοήθεια για το πώς διαβάζεται μια λέξη ή πρόταση. Προσφέρουμε βοήθεια για το τι σημαίνει μια λέξη ή μια πρόταση, με βάση τα συμφραζόμενα. Αναπτύσσουμε το αναγνωστικό λεξιλόγιο.
  - ✓ Συνδυάζουμε την καθοδήγηση κατά την ανάγνωση με εργασία που αφορά σε **οικογένειες λέξεων.**
  - ✓ **Αναπτύσσουμε το αναγνωστικό λεξιλόγιο**, γεγονός το οποίο μπορεί να συνεισφέρει στην αναγνωστική κατανόηση. Για παράδειγμα, τα παιδιά εξετάζουν έναν κατάλογο λέξεων που συνδέονται με μια πολύ οικεία τους λέξη (παράδειγμα: για τη λέξη «ποδόσφαιρο», γίνεται διασύνδεση με τις λέξεις: διαιτητής, πρωτάθλημα, ημίχρονο, κύπελλο, πρόκριση, διαβάθμιση).
  - ✓ Καθοδηγούμε τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν **στρατηγικές ανάγνωσης και κατανόησης λέξεων, όπως:**
    - Όταν δυσκολεύομαι να διαβάσω μια λέξη, τη σπάω σε «κομμάτια».
    - Όταν δυσκολεύομαι να καταλάβω τι λέει μια λέξη:
      - α) την παραλείπω και επιστρέφω σε αυτή αργότερα,
      - β) ανατρέχω σε εικόνα, που μπορεί να συνοδεύει το κείμενο,

- γ) βασίζομαι στα συμφραζόμενα και σε άλλα στοιχεία του κειμένου,
- δ) χρησιμοποιώ λεξικό.

- ✓ **Καθοδηγούμε τα παιδιά να χρησιμοποιήσουν στρατηγικές κατανόησης του κειμένου**, όπως είναι η πρόβλεψη πληροφοριών, ο προσδιορισμός βασικών ιδεών, η υπογράμμισή τους κ.λπ.
- ✓ **Διατυπώνουμε και απαντούμε μαζί με τα παιδιά** (αμοιβαία-συνεργατικά) **ερωτήσεις-κλειδιά**, για αποτελεσματική διαχείριση των πληροφοριών του κειμένου και των μεταξύ τους σχέσεων, σύμφωνα με τη δομή του. Δηλαδή:
  - Αν πρόκειται για **αφηγηματικό κείμενο**, οι ερωτήσεις-κλειδιά περιλαμβάνουν το «τι έγινε στην αρχή, τι στη συνέχεια και τι στο τέλος» (κινούνται, δηλαδή, γύρω από το χρονικό άξονα).
  - Αν πρόκειται για **περιγραφικό κείμενο**, οι ερωτήσεις-κλειδιά περιλαμβάνουν το «πώς είναι το περιγραφόμενο αντικείμενο πάνω, κάτω, δεξιά, αριστερά» (κινούνται, δηλαδή, γύρω από το χωρικό άξονα).
  - Αν πρόκειται για **επιχειρηματολογικό κείμενο**, οι ερωτήσεις-κλειδιά περιλαμβάνουν το «γιατί έναντι μιας θέσης» και παραπέμπουν στη «σχέση αιτίας-αποτελέσματος» (κινούνται, δηλαδή, γύρω από τον αιτιοκρατικό άξονα) κ.ο.κ.
- ✓ **Αξιοποιούμε διάφορους τρόπους πρόσβασης των παιδιών στο αναγνωστικό υλικό** (κείμενα με προοργανωτές σημειώσεων, προϋπογραμμισμένα ή προχρωματισμένα κείμενα, πολυτροπικά κείμενα κ.ά. μπορεί να διευκολύνουν την πρόσβαση των παιδιών σε αυτά).

B. ΓΡΑΦΗ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

B.1. ΓΡΑΦΗ

- **Στόχος:** Να διδάξουμε με υποδειγματικό και σαφή τρόπο το σχεδιασμό των γραμμάτων και να αναπτύξουμε μεθοδευμένα τις γραφοσυμβολικές δεξιότητες των παιδιών.
- **Ενδεικτικές δραστηριότητες:**
  - ✓ απόδοση επαναλαμβανόμενων γραμμών, κύκλων, σχημάτων,
  - ✓ αντιγραφή γραμμάτων, λέξεων, προτάσεων,
  - ✓ επισήμανση λανθασμένου σχεδιασμού ή αντιγραφής,
  - ✓ επιμέλεια γραφής,
  - ✓ αυτοδιόρθωση γραφής.

B.2. ΔΟΜΗ ΓΛΩΣΣΑΣ

(ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ – ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΟΤΗΤΑ – ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ)

- **Στόχος:** Να βοηθήσουμε τα παιδιά να αναπτύξουν τις ορθογραφικές τους δεξιότητες.

- **Ενδεικτικές δραστηριότητες:**
  - ✓ **Εμπλέκουμε τα παιδιά σε ασκήσεις φωνολογικής ενημερότητας, ώστε να προβαίνουν σε γραφοφωνηματικές αντιστοιχίες, ή ενίσχυσης των λεξιλογικών τους γνώσεων.** Με τον τρόπο αυτό, τα παιδιά μπορεί να καταστούν ικανά να διαχειρίζονται φωνολογικά λάθη, όπως είναι η απουσία συμφώνου, η χρήση άλλου συμφώνου από αυτό που πρέπει. Επίσης, να διαχειρίζονται και ετυμολογικά λάθη (π.χ. «μήνυμα» αντί «μύνημα»).
  - ✓ **Διδάσκουμε στα παιδιά πώς να συγκρατούν ορθογραφικούς τύπους και γραμματικούς κανόνες, π.χ.**
    - Διδάσκουμε **τη σημασία** και την **εκφορά** μιας λέξης.
    - **Οπτικοποιούμε** τη λέξη (την παρουσιάζουμε, δηλαδή, ως εικόνα).
    - Βοηθούμε τα παιδιά να **δημιουργούν και να επεξεργάζονται οικογένειες λέξεων**, στηριζόμενα είτε στην ετυμολογική τους σημασία και θέμα/ρίζα της λέξης (π.χ. 'γειτον-') είτε στα μορφολογικά τους χαρακτηριστικά (-εύω).
  - ✓ **Διδάσκουμε στα παιδιά «μεταγνωστικές στρατηγικές ελέγχου ορθογραφίας»,** όπως είναι για παράδειγμα η **αυτοδιόρθωση**. Βοηθούμε τα παιδιά να διορθώσουν «γράμμα προς γράμμα» ή και να διορθώσουν ολόκληρη τη λέξη. Ο **«πίνακας ορθογραφίας»** είναι ένα χρήσιμο εργαλείο στις περιπτώσεις αυτές. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της διόρθωσης «γράμμα προς γράμμα», δίνουμε έναν πίνακα με πέντε στήλες. Στην πρώτη στήλη γράφουμε διάφορες λέξεις, τις καλύπτουμε και τις υπαγορεύουμε στα παιδιά, για να τις γράψουν στη δεύτερη στήλη. Αποκαλύπτουμε τις λέξεις, τα παιδιά επισημαίνουν τα λάθη τους και στην τρίτη στήλη, διορθώνοντας τις λέξεις «γράμμα προς γράμμα», τις ξαναγράφουν. Επαναλαμβάνεται το ίδιο στην τέταρτη και πέμπτη στήλη:

Στήλη 1	Στήλη 2	Στήλη 3	Στήλη 4	Στήλη 5
εποχή	εποχή	✓	εποχή	✓
τσάι	στάι	τσάι	στάι	τσάι
αξία	ακσία	αξία	αξία	✓
αμπέλι	απέλι	αμπέλι	αμπέλι	✓
θάλασσα	θάλασσα	✓	θάλασσα	✓

- ✓ **Στηρίζουμε τις ορθογραφικές επιδόσεις των παιδιών με τη χρήση και άλλων ενισχυτικών μέσων, όπως είναι τα λεξικά και ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, με την αξιοποίηση πακέτων λογισμικού που αφορούν γενικά στη Γλώσσα** (όπως «Η Λογομάθεια» του Κέντρου Επεξεργασίας Λόγου», «Οι περιπέτειες του Ξεφτέρη» της Εταιρείας MLS, το «Εργαστήριο της Γλώσσας» της Εταιρείας INTERLEARN κ.ά.) ή και με την αξιοποίηση ανεξάρτητου λογισμικού ορθογραφίας ή συγγραφής («authoring»), το οποίο περιλαμβάνει ορθογραφικές δραστηριότητες (όπως σταυρόλεξα, τόμπολες κ.ά.).

Β.3. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

- **Στόχος:** Να βοηθήσουμε τα παιδιά να αναπτύξουν δεξιότητες συν-γραφής-παραγωγής κειμένου.

- **Ενδεικτική δραστηριότητα:**

Σταδιακή συγγραφή κειμένου

Διδάσκουμε στα παιδιά, ξεκάθαρα και ρητά, τα βήματα σταδιακής συγγραφής διάφορων κειμενικών ειδών (μιας επιστολής, μιας πρόσκλησης, μιας ευχετήριας κάρτας κ.ο.κ.), επικοινωνιακά πλαίσια κειμένων:

- ✓ **Σχεδιασμός:** Το παιδί-συγγραφέας βρίσκει ιδέες και τις οργανώνει. Μπορούμε να δώσουμε σε αυτό «φύλλο σχεδιασμού», με «λέξεις-κλειδιά», «ειδικό λεξιλόγιο» ή «τράπεζα ιδεών». Ακόμα, μπορεί να δώσουμε «προσχεδιασμένο κείμενο», για να λειτουργήσει ως μοντέλο, ή «ημιτελές προσχεδιασμένο κείμενο», για να συμπληρωθεί από το παιδί.
- ✓ **Συγγραφή αρχικού κειμένου:** Στη βάση του σχεδιασμού του κειμένου, διδάσκουμε στο παιδί-συγγραφέα τα χαρακτηριστικά του (τις ιδιαίτερες συμβάσεις του, δηλαδή) ανάλογα με το αν πρόκειται για αφήγηση ιστορίας, περιγραφή προσώπου, επιχειρηματολογικό κείμενο κ.λπ. Διδάσκουμε, επίσης, στο παιδί-συγγραφέα, αντίστοιχες στρατηγικές αυτορρύθμισης που εξυπηρετούν τη διαδικασία συγγραφής καθεαυτή (π.χ. «Όταν αφηγούμαι, λέω τι έγινε, τότε και πού...»).
- ✓ **Βελτίωση αρχικού κειμένου-τελικό κείμενο:** Διδάσκουμε στο παιδί στρατηγικές ελέγχου, όσον αφορά το περιεχόμενο, τη δομή, την ορθογραφία, τη γραμματική και τη σύνταξη, στη βάση διαφόρων κριτηρίων που καθορίζονται, σύμφωνα με τις ανάγκες και τις δυνατότητες των παιδιών.
- ✓ **Επιμέλεια κειμένου:** Βοηθούμε το παιδί-συγγραφέα να βελτιώσει και να επιμεληθεί το κείμενό του, «βήμα προς βήμα». Αυτή η προσπάθεια μπορεί να κινείται στα εξής επίπεδα:
  - α) Λέξης: προσθήκη, αφαίρεση, αντικατάσταση, αλλαγή σειράς
  - β) Πρότασης: αναδιατύπωση, αλλαγή σειράς
  - γ) Παραγράφου: αναδιατύπωση, αλλαγή σειράς.

Γ. ΑΝΑΓΝΩΣΗ – ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

«ΜΕΘΟΔΟΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ» («READING RECOVERY METHOD»): Είναι μέθοδος διδασκαλίας στρατηγικών γραπτού λόγου, μέσα από αλληλεπιδραστική υποστήριξη.

- **Στόχος:** Να καθοδηγήσουμε τα παιδιά να οικοδομήσουν γνώσεις για την ανάγνωση και την παραγωγή γραπτού κειμένου με νόημα, εφαρμόζοντας τη «βήμα προς βήμα» ανάκτηση της ανάγνωσης.
- **Ενδεικτικές δραστηριότητες:**
  - ✓ Κατά την **ανάγνωση** κάποιου κειμένου/βιβλίου από το παιδί, ο/η εκπαιδευτικός **παρατηρεί και τηρεί σημειώσεις** για τυχόν δυσκολίες του παιδιού, χωρίς να παρεμβαίνει.

- ✓ Μετά την πρώτη ανάγνωση του κειμένου, **υποστηρίζει την αναγνωστική συμπεριφορά του παιδιού**. Ζητά από το παιδί να αναγνωρίσει γράμματα, συλλαβές, λέξεις. Το καθοδηγεί ώστε να αποκωδικοποιήσει πολυσύλλαβες λέξεις, καθώς διαβάζει.
- ✓ Στη συνέχεια, **το καλεί να γράψει** μερικές προτάσεις σχετικές με το κείμενο/βιβλίο ή με άλλο ενδιαφέρον θέμα, **προσφέροντάς του «βοήθειες»** (όσον αφορά τη μορφοσυντακτική δομή λέξεων και προτάσεων).
- ✓ Αφού το παιδί τις γράψει, ο/η εκπαιδευτικός τις ξαναγράφει σε ένα χαρτόνι, τις κόβει και το παιδί τις συναρμολογεί για **να ξαναφτιάξει την ιστορία που έγραψε**.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αϊδίνης, Α. (2012). Γραμματισμός στην πρώτη παιδική ηλικία. Εκδόσεις Gutenberg. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011). *Η διδασκαλία της ανάγνωσης στην Ευρώπη: Πλαίσια, Πολιτικές και Πρακτικές*. Εκτελεστικός Οργανισμός Εκπαίδευσης, Οπτικοακουστικών Θεμάτων και Πολιτισμού.

Ιορδανίδου, Ά.& Χατζηλουκά-Μαυρή, Ειρ. (2007). *Μαθαίνω να γράφω κείμενα*. Εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ.

Παπούλια-Τζελέπη, Π. (επιμ.). 2001. *Ανάδυση του γραμματισμού*. Εκδόσεις ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ.

Παντελιάδου, Σ.& Αντωνίου, Φ. (επιμ.).(2008). *Διδακτικές προσεγγίσεις και πρακτικές για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες*. Εκδόσεις Γράφημα.

Πόρποδας, Κ. (2005). *Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις και υλικό για την αξιολόγηση και την αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών μαθητών του δημοτικού σχολείου*. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Ελλάδας.

Τζελέπη-Γιαννάτου, Ελ. (επιμ.) (2008). *Θέματα διαχείρισης της σχολικής τάξης*. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Ελλάδας.

Τζουριάδου, Μ. (χ.χ.). *Προσαρμογές Αναλυτικών Προγραμμάτων για μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες*. Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Ελλάδας.

Χατζηλουκά-Μαυρή Ειρ., Χατζηγιάννη-Γιάγκου Έλ. & Παπαδόπουλος Τ. (2003). *Ανάγνωση και Γραφή στην Πρώτη Δημοτικού: Θεωρία και Πράξη (βιβλίο αναφοράς για τον/την εκπαιδευτικό)*. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού-Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου.